

פרשת ויקהל תשע"ט – למה יהודי מתבטל מעבודה לאורך שביעית מהחיים?

1. **במדבר ח:** ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד: ושרת את אחיו באהל מועד לשמר משמרת - **רמב"ם כלי המקדש ג,ח:** וזה [הפרישה הכפויה] אינו אלא בזמן שהיו נושאים המקדש [המשכן], ואינו מצווה נוהגת לדורות. אבל לדורות **אין הלוי נפסל בגיל ...** אלא בקול, כשיתקלקל קולו מזקנה [לפי **תפקוד**]... ויראה לי שאינו נפסל אלא לומר שירה אבל יהיה **מהשוערים**.

אבות דרבי נתן כא: גדולה היא מלאכה שכשם שנצטוו ישראל על השבת, כך **נצטוו על המלאכה**, שנאמר: **'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך'**. **שם כא:** שמעיה אומר 'אהוב את המלאכה' - מלמד שיהא אדם **אוהב את המלאכה** [מעריך ומבין את חשיבותה] ... רבי יהודה בן בתירא אומר: מי שאין לו מלאכה לעשות [כגון שפרש מהעבודה] מה יעשה? אם יש לו חצר חרבה או שדה חרבה, ילך ויתעסק בה [ובלבד שלא יישב בטל]... ר' טרפון אומר: אין אדם מת אלא מתוך הבטלה.

2. **ויקהל לה:** ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם: אלה הדברים אשר צווה ה' לעשת אתם: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' - **אברבנאל:** אם משה הקהיל כל ישראל לצוותם על מלאכת המשכן ... למה התחיל במצות השבת? הרי כבר באה המצווה הזו בפרשת המן ובסיני בעשרת הדברות ובמעשה המשכן [פרשת כי תשא] ומה צורך לזכרה פה פעם אחרת? אלא לפי שאפשר שיחשוב אדם שהקמת המשכן היא **יותר נכבד** מכל הפעולות התורניות **וכל שכן מהשבתה בשבת**, לפי שהמעשה הקמת המשכן [האקטיבי] הוא יותר שלם מהשבתה והמנוחה [הפאסיבית] ... כי המעשה הוא מציאות והשבתה העדר ... מפני זה אמר ה' למשה שיאמר לישראל: 'אך את שבתותי תשמורו' ... לא תדחו את השבת מפניה אלא תשמרו אותה.

סנהדרין נח,ב: אמר ריש לקיש: גוי ששבת חייב מיתה, שנאמר [אחרי המבול] **'יום ולילה לא ישובות'**. אמר רבינא אפילו ב[יום] שני בשבת [אסור לשבות] - **רש"י:** לא תימא שלא לכוון לשבות בשבת שהוא יום שבתה לישראל או אחד בשבת ששבותים בו הנוצרים [ונראה כעבודה זרה], אלא מנוחה בעלמא קאסר להו, **שלא יבטלו ממלאכה** ואפילו יום שאינו בר שבתה.

מגילה יג: 'את דתי המלך אינם עושים' - שמוציאים את השנה בשה"י פה"י - שבת היום, פסח היום.

3. **בראשית ב:** ויכולו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה - **בראשית רבה י,ט:** מהו "ויכל אלוקים ביום השביעי"? אתמהא! אלא כמו נפח שמכה בפטיש על גבי הסדן, **הגביה מבעוד יום והורידה משתחשך**. אמר רבי שמעון בן יוחאי: בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו הוא מוסיף מחול על הקודש, אבל הקב"ה שהוא יודע רגעיו ועתיו **נכנס בו כחוט השערה**.

4. **מלבי"ם ריש פרשתנו:** גדר 'מלאכה' [שאמרה התורה] 'לא תעשו מלאכה' ולא אמרה 'לא תעשו עבודה' [הוא העסק בדבר שיש בו אומנות ומשנה איזה חומר מן הדברים שבעולם לעשות בו חידוש ותיקון, לאפוקי מעשה הדיוט ופעולה שאין משנה בו דבר, כמו טעינת משאות כבדות בביתו].

5. **ליקוטי שיחות יא/97:** הפרשה הראשונה אחרי מתן תורה היא חובת העבד העברי להשתחרר לחופשי אחרי 6 שנים, ואם אינו רוצה להשתחרר לקראת השנה השביעית - רוצעים אוזנו במרצע לאות קלון. המסר הטמון בכך: יש הטרודים כ"כ בעסקיהם הגשמיים במשך ששת ימי החול, עד שהם 'עבדים לעבדים' - לרצונם הגשמי. וגם בבוא יום השביעי, יום השבת קודש, שבו צריכים לצאת לחופשי, לשבות ולנוח מכל ענייני החול אינם רוצים לצאת לחופשי ולשחרר עצמם מאהבתם ושעבודם לענייניהם הגשמיים וטרדות העולם. ועל זה באה ההוראה: הקב"ה ציווה 'כי לי בני ישראל עבדים, עניינו של האדם הוא עבודת השי"ת, ומכיוון שכן הקב"ה נותן לו הכוח שגם בימי החול בעסקו בענייניו הגשמיים **אינו משועבד להם**, כי אם אדרבה **משתמש בהם** לצרכו האמתי, להיות עבד להקב"ה. וכשבא יום השבת מבדיל ומגביה עצמו מענייני החול, ועסקו הוא לימוד התורה וקיום המצוות.

ספר השיחות תש"א/53: פעם היה בעל בית חסידי במצב שונה לגמרי בשבת: הנחת רוח, השלווה, לא מיהרו. לפני התפלה שמעו מאמר חסידות, אחר כך שמעו קדושה וברכו, התפללו כל אחד לפי ערכו, אבל לא מיהרו לרוץ הביתה אל הקוגל ... היום - השבת איננה חול אבל איפה 'קידוש השבת'?